

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre pos-
tán küldve
Egész évre . . . 6 ft — kr.
Félévre . . . 3 — —
Negyedévre . . . 1 — 50 —

Hirdetések díja:
□ centiméterenként
3 kr. Kereskedők és
gyárosok külön ár-
kedvezményben ré-
szesülnek. Bélyegdíj
30 kr.

Nyilttár sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:

Cirner és Lingner
Magyar-utca 2. sz. a.,
hova úgy a lapszelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és hirté-
tések bérmentesen
küldendők

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

A nemzetiségi sajtóból.

(E) A megye közügyeinek tárgyalása az utóbbi időkben nem kedvezően az „Unirea”-nak. Laptársunk jobbnak látja más térére vonulni, hol hangzatos frázisaival nagyobb eredményt érhet el olvasói előtt. És — tekintve, hogy czélja minden téren, akár társadalmi, politikai, akár más téren, támadni mind azt, ami magyar — legháládatosabb terreneumnak e czél kivételére most a tanügyet tartja. Utóbbi számában már szakít megyeellenes támadásaival és — talán visszaemlé-
kézően a közelmúltban e téren elért eredményeire — siet a tanügyet felhasználni elveinek terjesztésére.

51-ik számának „Igazságtalan tendenciák” cz. vezércikkében már a tanügy a forma, melyben ismert nemzetiségi eszméit fejtegeti.

Hogy czikkének a kellő hangulatot előkészítse, így kezdi: „Párhuzamosan azon czélzattal, mely a mi közös hazánkban az összes más nemzetiségeket előbb elkülöníteni, majd mindnyájukat egy magyar nemzetiséggé összeolvasztani akarja, halad azon akarat is, mely minden jelleget kiirtani törekszik, mely valaha bárkinek igazolni tudná azt, hogy e hazában a magyarokon kívül még más nemzetiségek is lakhattak. Az állami

anyakönyvekbe csak magyar nevet vezetnek be, és ki tudja, ugy száz év múlva egy lelkesült hazafi nem azt fogja-e dokumentálni, hogy e hazában a magyarokon kívül mások nem is laktak? Ha egy királyi tanfelügyelő egy román közsegen utazik át és egy épület felett ezen feliratot olvassa: „Román iskola”, azonnal a közigazgatásnak minden emel-
tyűjét — fel a miniszterig — megmozgatja és nem nyugszik, míg e felirat eltávolítottatik, (!) mely talán az idegen utazót arra figyelmeztetné, hogy a Kárpátok között is laknak románok és vannak román kulturális intézmények is.”

A bevezetés tehát, mint látjuk, csak hangulatkeltő frázis; az anyakönyvekben a magyar keresztnevek használata azonban már egy ügyes fogás, melylyel a könnyen hívő népet ámítani lehet; mert azt bölcsen elhallgatja az „Unirea”, hogy miért kell e hités helyeken a precíz, kétséget kizáró, helyes neveket használni, még pedig úgy, hogy zárjelben a másnyelvű név is meg van említve. Bölcsen hallgat róla, hogy épp ő és társai, lapjaikban, folyóirataikban, de sőt naptáraikban is, az állami anyakönyvvezetés életbeléptének időpontjától kezdve unszolták hűveiket, hogy a bejelentéseknél a római korból vett, vagy tájszólások utján keletkezett oly neveket

jelentenek be, melyeket magyarra fordítani nem lehet, és tegye népük mind ezt miért? hogy bosszantsa a képzelt ellenséget; de azt nem árulják el az általuk oly mel-
gen felkarolt népnek, hogy vigyázz, mert még most bosszantható ugyan a név-bevallással a tisztviselőt, de később neked gyűl meg a bajod, mert ha akár örökösödés, törvényesítés, ujonczozás, vagy hagyatéki kérdésben szükséged lesz a név és viselőjének igazolására, sok fáradság, utánjárás és költségbe fog kerülni a név helyreigazítása és használata. Ezt elhallgatja az „Unirea” is, es midőn a kormányhatalom bölcs intézkedését, mely a nevek helyes bevezetése és értelmezése czéljából épp a nép jól felfogott érdekében intézkedett, ezt magyarosításnak, nemzetiségi elnyomásnak minősíti. Ugyan hol az igazság, a valódi liberalizmus? ott-e hol előre gondoskodva van épp a nép anyagi és erkölcsi jövőjéről, vagy ott, hol egy liberális ténykedés gyűlölség szítására és az állami belélet gyengítésére használtatik fel?

Könnyen odaveti, — mert tudja, hogy ezzel hatást ér el — hogy egy kir. tanfelügyelő, ha csak e feliratot is látja: „Román iskola”, azonnal felbőszül és épp e feliratért tüzzel-vassal pusztítja az iskolát; de kötve hiszem, hogy erre

TÁRCZA.

Szomorú történet.

(Lenau után.)

Ismertem két csinos leányt,
Szépek voltak és kedvesek.
De egy ifjút szerettek ők,
Ki más leány után epedt.

Szívükben bent égett a láng,
Amely emészté eltüket.
— De hisz régi történet ez —
Szerelmes szívük megrepedt.

Akit az ifju szeretett,
Viszont az nem szerette őt.
Csalódott szívvél mit tegyen?
Balgán önön szívébe lőtt.

A lány, aki lenézte őt,
Mindvégig pártában maradt.
Oh hány és hány szív hamvad el
Fájó, hideg közöny miatt!

Kardos Aladár.

Ki okozta N.-Enyednek 1849. jan. 9-ki iszonyu és rettenetes elpusztítását?

E rettenetes katasztrófa évfordulati ideje következtén, vessük fel még e kérdést és szóljunk hozzá; hozzunk napvilágra e tekintetben hiteles adatot! . . .

Nagy-Enyed elpusztulásának első rendben közvetve okozója volt az a kormány, mely a hazának egymással békés viszonyban élt különféle ajku lakosait egymás ellen felbujtogatta, fellázította s ezáltal egymás lemészárlását is elősegítette.

Másodrendben bűnös Akszentye Szeveru épp úgy, mint Prodan Simou. E két praefect és az osztrák kormány lelkét terheli Nagy-Enyed elpusztításának iszonyu bünténye, a békés, csinos kis város kirablása, feldulása, leégetése és ártatlan lakossága egy részének oly kannibáli vérengzéssel legyilkolása.

Akszentyének hibás voltát Szilágyi Farkas nagyenyedi ev. ref. lelkész ur „Nagy-Enyed pusztulása” czimü korrajza 350—353-ik lapjain bebizonyította; Prodan bűnösségét pedig a következő okmány hitelesíti:

„Op. No 559.

An das k. k. General Commando zu Hermannstadt.

Hauptquartier Medias, am 11-ten Jänner 1849.

Herr Oberstlieut. v. Losenau meldet unterm 10. d. Mts. von Mihalczfalva, dass Nagy-Enyed seit zwei Tagen in Flammen stehe, welches Unglück dem romanischen Präfecten Prodan zugeschrieben wird und bei den Truppen die grösste Entrüstung hervorrief, und dass unter den Romänen ein solcher Geist sich äussert, der unsere gute, auf das allgemeine Wohl hinstrebende Sache gefährdet.

Diese zwecklosen Verherrungen, begleitet von heillosen Excessen müssen bei jedem menschlich denkenden den gerechtesten Abscheu hervorrufen und einen unverlöschbaren Hass zwischen den Nationen erzeugen, die nach der progress Lage bestimmt sind in nachbarlicher Eintracht zu leben.

Ich theile die gerechte Entrüstung, welche mein Kriegsvolk bei diesem so sehr eingerissenen gräulvollen Verwüstigungen empfunden; und ersuche das General-Commando zur endlichen Beseitigung von Gräuel und

nálunk bár egy konkrét esetet is tudna felmutatni. Persze az „ismeretlen” az „Unirea” előtt, hogy egy tanfelügyelő, ha kötelességéhez hiven ohajt eljárni, nem a feliratért, hanem más, sokkal fontosabb okok miatt igyekszik az iskolát tanügyi céljainak megfelelően átalakítani. Ismerünk iskolát, mely előtt a tanfelügyelő gyakran elment és mely nagy aranybetűkkel hirdeti ékes román nyelven: „In cultura este libertate”, és meg sem vakartatta le, mert rendszerben találta az iskola belétét és jól tudja az „Unirea” is, — tisztelet a kivételeknek — hogy a román tanítók egy része kikből áll, t. i. részint nem kvalifikált, részint oly elemekből, kik más pályán nem boldogulnak, tanítókká lettek, és ezek hivatásuknak élnek-e? Oh nem! Egy részének a tanítói állás csak mellékes; ők apostolai a népnek, a kocsmaiban, malom alatt tanítják a „felnevelteket” a magas politikára, napokat eltöltenek vele, hogy a falu népe megtanulja Lukács notáját, Janku hőstetteit, Axentie érdemeit, s ezzel szemben tanulja gyűlölni a magyart, németet és mindenkit, ki nem a szájzük szerint beszél; de hogy ezalatt a gyermek, ki tanítója gondjaira van bízva, iskolába nem jár, 6--8 havi iskolalátogatás után még a betűket sem ismeri, ez mellékes, mert nem egyezik az „Unirea” tendenciáival; de ha aztán a tanfelügyelő az ily tanítót elesapítja, vagy az iskolaszéket lelkiismeretesebb működésre serkenti, ez elnyomás, tüzzel-vassal való magyarosítás. Ha az „Unirea” és társai oly fennen hirdetik, hogy „in cultura este libertate”, térítse tanítóit jobb utra, figyelmeztesse valódi hivatására és

a tanfelügyelőnek épp a nép érdekében tett intézkedéseit ne használja fel nép-ámitó politikai céljaira.

Legfőbb argumentumát az „Unirea” vezércikke közepére helyezi. Itt tájdommal konstatálja, hogy „ha néhány felekezeti tanító egyesületet ohajt alakítani és abban véletlenül kifejezésre juttatja, hogy román felekezeti tanítói egyesület létesítése a cél, biztosra vehetik, hogy alapszabályaikat a miniszter jóvá hagyni nem fogja”, és így kiált fel: „Megvan elnyomóinkban azon általános akarat, hogy mindent megsemmisítsenek, ami csak némileg román jellegű. Ime, itt van az I. román határőrezred példája; itt is a határőrezred iskolaszékei községi iskolaszékké alakították át és csak azért, hogy ne lehessen felmutatni, miszerint ez országban vannak román nemzeti intézmények is. Amint a törvényhozásban, igazságszolgáltatásban, közigazgatásban eltöröltetnek minden nem magyar intézmények, úgy a sovínisták eltörölnek minden jelt, mely román jellegét magán viseli és mely román fáradsággal létesített. És így tehát, míg, bár kissé nehezen, minket is eltörölhetnek a föld színéről elleneseink, egyelőre legalább nevünket és intézményeink román jellegét törlik el.”

A végsorokban nyilvánuló pathetikus feljajdulás beillik a fő érv kelő diszitisésének, csak hogy komolyan bonczolgatva e tételt, vajmi könnyű annak gyenge alapját kimutatni.

Panaszol, hogy tanítói egyesületet nem alkothatnak, mert alapszabályaik jóva nem lesznek hagyva, de mutasson az „Unirea” bár e megye területén példát reá, hogy tanítói között meg van a haj-

landóság a tanügyet komolyan fejleszteni és a tanteremben követendő paedagogiai elvek elsajátítása vagy terjesztése céljából megvolt a komoly szándék egvesülni? Hisz ha csak két tanító is összező, beszél az talán a tanügyről? nem-e azonnal politizál, dicsőíti Lukácsot és szid minket? A román szépirodalmi lapokban közölt politikai cikkek és verseket nem-e a tanítók írják nagyobb részben? de olvasott-e már az „Unirea” e tanítóktól bár egy komoly paedagogiai cikksorozatot? és látott-e tőlük komoly paedagogiai munkát, vagy tanulmányt? soha! Egyesületen kívül is — mindig tisztelet a kivételeknek — politizálnak, szidják, becsmériik mindazt, mi nem román; mennyire tennék ezt, ha még alapszabályilag is egyesülhetnének! E gyülekezeteken nem annyira a paedagogia, mint politika képezne a főtárgyat.

A román jelleg és jelek megsemmisítésére vonatkozó része az „Unirea” cikkének komoly bírálat tárgya már nem is lehet. Hisz mindnyájan, kik itt e kies bércezes hazában élünk, naponként látjuk és tapasztaljuk, hogy — ha a törvény korlátain belül mozog — nem csak hogy sok intézmény, mely román jellegét nagyon is magán viseli, él nálunk, de sőt napról-napra tért hódít és erősöbül. Ugy látszik azonban, az „Unirea” nem ismeri a „Román köznevelődési egyesület”-et, az „Abrudbányai nőegylet”-et, a megyszerte létező különböző és speciálisan román egyleteket, hogy cikkében ily merész állításokat koczkaztat meg; de épp állításainak ezen „objektív” jellege adja meg cikkének egész értékét.

Tudja ezt az „Unirea” is, mert

Verwüstung Vorkehrungen zu treffen, das romanische Comité aber ernstlich aufzufordern, mit Thatkraft auf die rom. Nation einzuwirken, damit solches die Nationalität in das zweideutig-te Licht stellt Unheil, welches zur Ehre Romänen das Ziel zu setzen.

Die Ungarn selbst scheinen das Verwüsten schon zu verabscheuen, was aus dem hervorgeht, dass selbe romanische Ortschaften kürzlich passierten, ohne den Bewohnern ein Leid zuzufügen.

Abgerechnet das zahllose Unglück, welches eine solche Vernichtungssucht hervorbringt, ist diess auch ein bedeutendes Hemmniss in der Kriegsführung und erzeugt erhebliche Beirungen, nachdem N.-Enyed ein Hpt.-Object in meinen Operationsplänen bildete, endlich muss in einem verwüsteten Lande, natürlicher Weise, jede Kriegführung gänzlich aufhören, — oder sich nur auf einen geringen Landstrich beschränken.

Wenn endlich, wider alles Verhoffen, die erwähnten Grausamkeiten nicht in der kürzesten Zeit vollkommen ein Ende nehmen, so müsste ich, im Berufe meiner Pflicht, die Sachlage Sr Majestät dem Kaiser und König zur allerhöchsten Kenntniss bringen, — was allerdings einen unvortheilhaften Schatten auf die ganze romanische Nation würfe.“

Ezen nevezetes okmányra oldaliratképp ez van írva: „Ex Pucher.”

Szentkatolnai Bakk Endre.

Ezen igen érdekes közleményben foglalt fontos okmányt lehetőleg hí fordításban is közöljük, amint következik:

A cs. kir. hadtestparancsnok-
ságnak

Nagy-Szeben.

Medgyes. Főhadiszállás 1849. január hó 11-én.

Losenu alezredes ur folyó hó 10-ről keltezve Mihálczfalváról azt jelenti, hogy Nagy-Enyed két napja lángokban áll; ezen szerencsétlenség Prodan oláh präfectnek tulajdonították és a csapatoknál a legnagyobb felháborodást keltette, az oláhok között továbbá oly szellem kezd nyilvánulni, mely a mi jó és általános közjólét létesítésére célzó ügyünket veszélyezteti.

Ezen céltalan pusztítások, elvetemült kihágásoktól kiserve, minden emberileg gondolkozóban a legigazoltabb utálatot kell hogy előidézze és elolthatatlan gyűlöletet keltsenek azon nemzetek között, kik a földrajzi fekvésnél fogva szomszédos egyetértésben élni hivatják. Hadseregem jogos felháborodásában — melyet ezen elharapódzott iszonyatos pusztításoknál érez — magam is osztozom; és kérem a hadtestparancsnoksa-

got, miszerint intézkedéseit, hogy ezen iszony és pusztítások végleg beszüntetessenek, megtenni, az oláh komitét pedig komolyan felhívni sziveskedjék, lasson erélylyel az oláh nemzetre, hogy ilyen és a nemzetet kétes színben feltüntető és a románok becsületét veszélyeztető ezen szerencsétlenségek jövőre megakadályoztassanak.

Ugy látszik, a magyarok maguk már megutálták a sok pusztítást, ami abból is látszik, hogy közelebről oláh helységek mentek át, a nélkül, hogy a lakosságot bántották volna.

Lászámitva azon számtalan szerencsétlenséget, melyet ezen pusztítási vágy előidéz, jelentékeny akadálya ez a háboru viselésének is, és mélyreható tévelygéseknek szülőoka, mivel Nagy-Enyed az én cselekvési teremben is főhadmvelet volt, végül pedig egy elpusztított országban, nagyon természetesen, minden hadviselésnek teljesen megszűnnie vagy egy nagyon is kis vidékre kell szorulnia.

Végül, ha minden várakozásaim ellenére az említett kegyetlenkedések a legrövidebb idő alatt teljesen meg nem szűnnek, úgy kénytelen lennék, kötelességemhez hiven, a tényállást ó császári és királyi Feliségének legmagasabb tudomására hozni, ami mindenesetre az egész oláh nemzetre hátrányos árnyékot vetne. Kiad: Puchner.

hogyan ézikének némi komoly alapot kölcsönözön. nagyképszerűsége törvényt idéz, előhozakodik a nemzetiségi törvényvel és abból maga részére oly sok igazságot olvas ki, — mellőzve azon s-akat, melyek esetleg ellene szólanának — hogy ez a sok igazság, ha az „Unirea“ azt tényleg mind használna, alighanem ő neki is megártana.

Alsófehérmegye közigazgatási bizottságának f. hó 8-án tartott ülésében a következő bizottságok választották meg:

I. Fegyelmi választmány. Rendes tagok: Szalánczy Lőrincz, dr. Mohay Sándor, Reinbold Olivér, Albert Iván; póttagok: gróf Bethlen Sándor, dr. Havas Gyula.

II. Erdőszereti albizottság: Csató János alispán, Novák Ferencz, Kovács Gyula.

III. Erdőkihágási felelőbizottság. Rendes tagok: gróf Bethlen Sándor, báró Kemény Géza, Szalánczy Lőrincz, Zeyk Kálmán; póttagok: Batta Bertalan, dr. Mohay Sándor, br. Kemény Endre, gr. Teleky Domokos.

IV. A nagyenyedi orsz. fegyház és a gyulafehérvári kir. törvényszéki fogházról feltehető szabadságra bocsátás felett határozó bizottság: Szalánczy Lőrincz, Zeyk Gábor.

V. Községi póttadókivetés elleni felelőbizottság: Csató János alispán elnök, Török Bertalan, Tóth Miklós, Müller Mihály, gróf Teleky Domokos.

VI. Árvaszéki felelőbizottság. Rendes tagok: Szalánczy Lőrincz, Zeyk Kálmán, Batta Bertalan, Moldován János; póttagok: gróf Bethlen Sándor, Kiss Bálint.

VII. Tanítók nyugdíjigényjogsultsága felett határozó bizottság: Szalánczy Lőrincz, Török Bertalan.

Két német iskola.*

Irta: LAMÁOS LUJZA, polg. isk. tanítónő.

Midőn engem a tanító-egyesület igen tisztelt elnöke felszólított, hogy a köri gyűlésen felolvasást tartsak valamely paedagogiai témáról, a kérdések és kértelkedések egész raja zúgott fel egyszerre fejemben. A nyilvános fellépéstől való vonakodás, a kritika; ezzel szemben egy kis önbizalom, és — ami legállandóbb maradt — a téma megválasztásának kérdése. Végre is, engedvén a megtisztelő felhívásnak, komolyan hozzáfogtam a munkához. A fegyelmezés módjai, a német nyelv tanításának módszere, a történelem tanításában a műveltségi mozzanatok s az alkotmányos élet fejlődésének kiemelése, mind igen alkalmas anyagnak kínálkozott a feldolgozásra. Végre felébredt bennem néhány emlék iskolai életemből, néhány újabb tapasztalatom, s megválasztottam a témát.

Az isteni gondviselés és a sors úgy hozta magával, hogy 12 éves koromban kikerüljek egy évre Németországba, Baden nagyhercegségnek egy kisebb városkájába, Pforzheimba, s így itt járjam a polg. iskola III. osztályát. Illetőleg nem is polg. iskolát, de felsőbb leányiskolát (höhere Töchterschule-t) kell mondanom, mert ott polg. iskolák nem léteznek. Németül csak annyit tudtam, mint Enyed tisztelt közönségének nagy része s így azon végzeteljes iskolai évek első ideje igen kínos volt reám nézve. De nemsokára akli-

Felolvasatott a megyei tantestület központi körének folyó hó 16-án Nagy-Enyeden tartott gyűlésén.

matizálódtam s most is kedvvel térek vissza gondolatban ezen időhöz.

Reátérek tehát azon benyomásokra, melyeket itt szereztem. Az igazgató, egy rendkívül megüvörös, ősz szakállu ur, kijelentette mindjárt beiratásomkor, hogy a vidéken a nyár kezdetével hetenkint négyszer 7 órákor kezdődik az előadás s a nagy hőségre, 11 órára véget ér. Szerdán és szombaton ugyan nyolczkor kezdődik, de akkor délután nincs tanítás. Kijelentette továbbá, hogy nagy hidegben és nagy hőségben délutanonként váratlanul szünetet kapunk. Annál is inkább volt itt szükség a meleg esetére ily intézkedéseket tenni, mert a tanítás július végéig tartott és tart most is. Általában az isk. év husvétkor kezdődött s kezdődik 4 heti szünidő után, van ezen kívül augusztusban 4 heti, karácsonykor 3 heti szünet. Ugy tudom, most folyik vita a szünidők olyatén módosítása felett, amint az pl. nálunk is be van osztva.

A mint első nap bementem a világos, tágas terembe — melyben 31 leányka részére volt pad — s helyet kerestem magamnak, az tűnt fel rögtön, hogy egy iczi-piczi kis lány ült a leghátulsó padban s elől nagyobbak foglaltak helyet. Megmagyarázták nekem, hogy ez azért van, mert érdemrend szerint vannak elhelyezve. A legjobb ül leghátul s így lefelé. (Ugy látszik, itt véletlenül a tudatlanság az alak nagyságával egyenes arányban állott). Elmondta az osztálytanár vagyis az osztályfőnök, hogy minden hónapban kiszámítják a tanárok, ki mily előmenetelt s e szerint minden hónapban beosztják a helyeket. A beosztás következőképpen történik: minden tanárnál számított az egyesre és kettsőre való felelet egy vonást, 2 hármast felelet szintén egyet. A négyes és ötös felelet nem számított egy vonást se. A kinek hónap végén a legtöbb vonása volt, az volt az első tanuló és így tovább. Minden hónapban kaptunk egy kis könyvecskét, melyben minden tantárgyból osztályoztak s a melybe az is be volt vezetve, hogy az illető hányadik helyen ül. Így tehát hónapról hónapra lehetett tudni minden gyermek előmenetelét mindenből. A hónap elején aztán persze volt költözökös, sírás-rívás vagy öröm, annál is inkább, mert egy-egy rossz felelet után rögtön degradálhatta a növendéket valamely tanár legalább a saját óráira s így a gyermek úgy szólna minden felelet után közvetlenül érezhette a jutalmat vagy büntetést — kinek mint jött — az osztályban. Nem tagadhatom, hogy a mesterséges jutalom vagy büntetés e módja — bár sok tekintetben ellenkezik a paedagogia elveivel, mert a növendék csupán jutalomért tanul — mégis igen hathatós sarkaló eszköz volt a tanulásra. Különben is azt hiszem, ebben a korban a gyermekek nagy része úgy sem magáért a tárgyért tanul s ha egyik vagy másik azért teszi, a tanulási kedv csökkenni nem fog e módszer mellett. De a rendszer akkor nekem rendkívül tetszett, csak eleinte esett rosszul, hogy 25-iknek ülök; annál nagyobb volt örömöm, midőn lassankint egy év alatt harmadiknak jutottam.

Első kellemes benyomásaim közé tartozott az is, hogy megpillantottam oly fali-táblákat, — hasonlókat a mi olvasó tábláinkhoz — melyekre a kritikus s leginkább eltéveszthető helyesírási szavak voltak nyomtatva. Ezek is tagadhatatlanul hasznosak, mert a sokszori szemlélet által e szavak helyesen vesődnek be a gyermek emlékébe. Azt mondhatná valaki, hogy a figyelmet vonják el a tanítástól, de az én szerény véleményem

az, hogy ha a tanítás maga nem köti le a figyelmet, a gyermek ugyanis másfelé gondol; miért ne lehetne ez éppen a falitábla? Ha pedig az előadás lebilincselő, úgy sincs ügye a gyermeknek a falakra.

Meghatott továbbá az a munkásság, amelylyel mi gyermekek a rendet együttesen fentartottuk. Hetesek voltak minden hétre kinevezve. Még pedig egy főhetes, a ki a csendre vigyázott, a tanári asztalt hozta rendbe s a többi heteseket dolgaikra figyelmeztette. Az alhetesek közül egyiknek dolga volt a tábla és kréta rendbentartása, második a mosdóasztalról gondoskodott, friss vizet hozott a mosdótábla s a poharat törülte ki; a harmadik alhetes a padok tisztaságára ügyelt s arra, hogy senkinek fölösleges könyve künn ne legyen; a negyedik alhetes a padlón levő papírszemetet szedte fel. A nagy takarítást s törülgetést természetesen a szolgáló végezte reggelenként. Egy kis fekete táblára volt a hetesek neve felírva. Kétszeri mulasztás elkövetése után az illető hetes 2 fillért fizetett az osztálypénztárba. Az összegyűlt pénzből év végén osztálytörülközőt, szivacsot vagy krétát vett az iskola. Ez a munkafelosztás a tevékenységet fejlesztette s hozzászoktatott bennünket arra, hogy a dolgoknak utána nézzünk, hogy apró rendezgetésekkel bibelődjünk. Ez a szokás pedig egy nő életében rendkívül fontos. Ha a leány gyermek az ilyet meg nem szokta, a felnőtt leány előtt az apró házi gondok unalmasaknak, lealacsonyítóknak tetszenek. Természetes, hogy e tekintetben legtöbbet tehet a család, de az iskola se hagyja ezt figyelmen kívül.

Általában nagy volt a pontosság az iskolában. Minden elkészés igazolatlan órának vétetett, minden, amit az óra alatt tettünk, vezényszóra történt, mint pl. a könyvek, füzetek kivevése és eltevése. Egy igen jó szokást hoztak még be tanáraink. T. i. mindenkinek minden könyvében két keskeny szalagocskának vagy pamutszálnak kellett lenni, amely jegyzékekkel a lezárókat jelöltük meg. Ezzel elejét vették annak, hogy a sok keresgélés által a könyvek piszkosokká, rongyosokká váljanak. Általában említésre méltó az is, hogy bekötetlen iskolakönyveket alig árultak s a papírkereskedésben füzeteinkre ráadásul egy-egy barna elborító lapot kaptunk. Ez mindenesetre czélszerűbb, mint a képecskék osztogatása.

Ami a nevelési módszert illeti, legnagyobb szomorúságomra azt kellett tapasztalnom, hogy a csendes magaviseletre a legkiválóbb gondot fordítják. Kezünket a padra téve ültünk egyenesen, feltartott füllel. Mint élénk gyermek, nem képzelhettem kellemetlenebb büntetést, mint hogyha a czeruzát a kezünk fejére tette a tanító s amint megmozdultunk, a czeruza legurult s árulónkká lett. Ennek azután megvolt a maga következménye, ami felállásban, büntetési feladat készítésében állott. Általában észrevettem azt, hogy mikor a mamák egymás közt megbeszéltek gyermekeik viselt dolgait, sokkal borzasztóbbnak tartották, ha azt üzenték haza az iskolából, hogy a gyermek nem ült csendesen, mint ha azt, hogy nem tudott felelni.

A tanítási elv általában az volt, hogy keveset, de jól. Alig néhány sorba volt a lecke összevouva, de ezt úgy kellett tudni, mint a parancsolat. Elősegítette tudásunk alaposságát a gyakori ismétlés. Minden 2 héten, minden tárgyból 1/2 óra ismétlés volt anélkül, hogy készültünk volna reá. Minden felszólított növendék kapott 6 rövid kérdést. Ha háromra

meg tudott felelni, kapott vonást; ha nem, akkor ellenkezőleg. A feleleteket röviden adtuk. A nem tudott kérdésekre a feleleteket büntetésül le kellett írniuk. Volt egy külön füzet az osztálynak, jó vastag, az u. n. büntetési füzet. Ide vezette be mindenki a büntetési feladatát névalírásával, s ha látogató jött, azt is megmutatták neki. Soha sem fogom elfeledni, mikor először és egyszermind utoljára vittem haza a büntetési könyvet s mikor arcomról folyton lepergő könyvek közt kalligraficze bevezettem, hogy „Württemberg fővárosa Stuttgart, Bajorországé Nürnberg“. Lám, ez is mesterséges büntetési eszköz és a hatása igen nagy volt. Ugy figyeltünk minden ismétlési órán, mintha templomban lettünk volna.

Az egész tanítást erős nemzeti érzület hatotta át, mely igen sokszor vált sovínizmussá és tulságos nemzeti önérzetté. — Most, ha visszagondolok, úgy találom, hogy ritkán emelkedett a történettanítás a humanizmus ama magaslatára, mely elfeledtette volna, hogy pl. a francziák nemcsak ellenségei a németeknek, hanem emberek is. Lehet, hogy még nagyon is emlélkükben van a németeknek az 1870/71-iki porosz-franczia háború. Bizonyos az, hogy mindenik osztálytársam azt tartotta, hogy szebb és jobb dolog, mint ami Németországban van, nem is létezhetik sehol másutt. Hogy mi itt hogyan élünk, hogy mi is velük tartunk a műveltségben, azt alig akarták elhinni nemcsak társnőim, de olyan emberek is, akik a „művelt“ elnevezésre számot tartottak. A nemzeti érzület fejlesztésére minden alkalmat felhasználnak. A császár névnapja alkalmával szünetelt ugyan az előadás, de mindnyajunknak meg kellett jelenünk s bevonulniuk a díszterembe, elénekeltük „Die Wacht am Rhein“-t, a németek himnuszát, az igazgató elmondott egyet-mást az akkori császár, I. Vilmos életéből, azután minden osztály a saját tanterembe vonulva végighallgatott egy előadást, melyet a történet tanára tartott. Abban az évben éppen a német-franczia háborút ismertette nagy vonásokban, a táblára rajzolva a seregek vonulását, kiemelve a sedáni ütközetet, egyik vagy másik sereg vitéségét. Azután ott az osztályban elszavaltatta velünk „Die Trompete von Gravelotte“ s más hazafias költeményeket, amelyek éppen a nap keretébe illettek, s ezzel hazabocsátott bennünket. Mindenik gyermeknek kigyult az arca, ragyogott a szeme s én bámultam, mint tanulják megbecsülni e gyermekek már zsenge korukban az iskola révén hazájukat, nemzetüket.

Midőn ezekre visszagondolok, önkéntelenül emlékembe tolokodik ottani iskolai életemnek egy kis epizódja. Egy alkalommal Barbarossa Frigyesről lévén szó, azt kérdezte a tanár, hogy melyik házból való volt. Én örvendezve nyújtottam fel ujjamat, hogy megmondhassam. Felszólítottak s a legerősebb hangon, büszkén kivágtam, hogy . . . hotten-tott. Hohenstaufot akartam mondani s magam sem tudom, hogy botlott ilyet a nyelvem. Minden arcon a legnagyobb megütközést láttam, a tanár elpirult és leültetett. Egyik gyermek sem nézett reám e délelőtt. Egyik sém csatlakozott hozzám hazamenet. Másnap egyik sem szólt hozzám, míg végre kérésemre az igazgató ünnepélyesen ki nem mentett a gyermekek előtt.

Ez az erős nemzeti érzület azonban nem szolgált akadályul, hogy a felső leányiskola I. osztályától kezdve a franczia, IV. osztályától kezdve pedig az angol nyelv is kötelező ne legyen. Jellemző volt még ez iskolában,

— a mi engem is nagyon meglepett — hogy t. i. a gyermekek egymást, a tanárok pedig a növendékeket tegezték.

Van még egy dolog, amit méltónak tartok a megemlézésre. Ugyanis éppen akkor penditetek meg azt az eszmét, hogy minden osztályban osztály-takarekpénztárt állítsanak fel, amelybe 2 fillernél nagyobb összeget tenni nem szabad naponta, s így 60 fillernél több egy hónapban nem gyűlhet össze egy gyermeknél. Ezzel elejét akarták venni annak, hogy a gyermekek egymást tullicizálják, e mellett azonban módot akartak nyújtani ahhoz, hogy a gyermekek apránként megtakarítsanak bár kis összeget is s azután karácsony és husvét előtt kivessék s rajta a szülőknek készülő karácsonyi munkához hozzávalót vegyenek. A pénztárnak kezelése az osztályfőnök dolga lett volna. Ugy tudom, hogy ez intézmény nem létesült. Az okát nem tudhattam meg, mert a tanterület azóta csaknem teljesen megváltozott.

Még érdekes lesz tan megemlétenem, hogy ebben a városban, s későbbi tudakozódásom szerint Németországban általában a felsőleányiskolák a történetet, földrajzot, számtant, természettant nagyrészt férfiak tanítják, míg a nőknek a nyelvek, kézimunka, írás és rajz tanítása marad.

Ezzel körülbelül nagyjában vázoltam azon iskolának az életét, melyet én is látogattam egy esztendeig.

Engedjék meg még, hogy röviden elmondjam egy a legutóbb lefolyt nyáron tett tapasztalatomat, midőn egy délelőtt egy elemi iskola alsó 3 osztályát látogattam meg ugyane városban. A rend, pontosság itt sem volt kisebb, az előmenetel szerint való elhelyezés szintén meg volt, a gyermekek tudtak is beszámolni a tanultakról, de volt valami, ami engem igen meglepett. Mindegyik osztályban (az alsó 2-ben nő, a 3-dikban férfi tanított) első dolga volt a tanítónak, hogy a nádpálcát kezébe vegye s amint a gyermekeket egymásután felszólította s egyik vagy másik nem tudott — ha csak egy kérdésre is — felelni, kihívta az illetőt s a tenyerére egy, két vagy három érzékeny suhintást mért. A férfi tanító még annyira is ment, hogy számtan, földrajz és történet közben, midőn a gyermeknek úgy is nagyon össze kell szedni az eszét s nyugodtságra van szüksége, odarohant s meghuzta az illető fülét vagy tarkón ütötte az akadozó gyermeket. De kiemelem azt, hogy ez az eljárás csaknem az egész óra folyamán tartott, úgy, hogy — igaz ugyan, hogy nem vagyok kiváló erős természetű — de a sírást alig bírtam elfojtani. Legjobban megütköztem azon, hogy az első helyen ülő tanuló is, midőn egy kérdésre nem tudott felelni, hasonlóképpen büntette a tanítónő. Mindez történt az én jelenlétemben, tehát vendég előtt, mikor a gyermek úgy is elfogult s kisebb büntetésen is jobban megszégyentül, s megjegyzem azt is, hogy itt leánygyermekéről van szó. Midőn azután 11 órakor mindnyaján összejöttünk, elmondottam a magam véleményét s ők csodálkoztak, hogy én mindezekben csodálkozom, mert hisz másképp tanulásra nem lehet bírni a gyermekeket. Az egyik tanítónő még azt az érdekes megjegyzést tette, hogy hisz ez még semmi, máskor még többet kapnak. Nem tudom, másutt is így szokták-e Németországban, mint e városban, ahol nagy részt intelligens gyermekek vannak együtt, nem pedig csiszolatlan falusi parasztoi; azt sem tudom, hogy nálunk mennyiben van meg

ez az eljárás, de én az én elemi iskolai életemben ilyet nem láttam.

Igen megköszöném, ha valaki tapasztaltabb engem ez ügyben felvilágosítana. Mert ily fejelemtartás mellett aztán ne csodálkozzék senki, ha azt mondják manapság, hogy a nők mind idegesek. Hisz egy-egy érzékenyebb lelkületű gyermek folytonos reszketésben lehet ily tanításokon, a gyermekek egy része pedig elfásul s mosolyog vagy nevet társai büntetésén, amint láttam is.

Az egyik tanítónővel beszéltem egy héttel látogatásom után s szomorúan panaszkodta, hogy megpróbált szelidebb eljárást követni, de nem lehetett, mert a gyermekek már hozzászoktak amalhoz és olyképpen nyilatkoznak más osztálybeliekkel szemben, hogy: „Oh, mi mindent csinálhatunk, még sem kapunk a kezünkre“ s így kénytelen volt úgy folytatni az eljárást, amint megkezdte.

Most pedig azzal zárom be felolvasásomat, hogy első sorban levonom miudebből azt a tanulságot, hogy bár sokan mutatnak a külföld iskoláira, mint minden tekintetben példákra, mégis van ott is hiba, valamint nálunk is. Ott is, minálunk is van követésre és elhagyásra méltó dolog. Az utóbbiakat becses figyelmükbe ajánlom.

Kérem végre az igen tisztelt közgyűlést, ne tegye kis beszámolómat csupán a tudomány mérlegére, mert nem voltam képes teljesen megszabadulni alanyi benyomásaimtól s így nem közérdekű dolgot is vegyítettem felolvasásomba.

Végül a következő vitatételt állítom fel: „Mennyiben alkalmas az iskolában az érdemrend szerint való elhelyezés és ennek hónapokint való változtatása?“

Egy kis igazság.

Egészségtelen, visszas állapotokon, egy időn túl, mint számtalan példa bizonyítja, legbiztosabban egy kis szellőztetéssel lehet segíteni.

Ezen eljárás pedig nagy részben a saját feladata, sőt — a tárgyilagosság és tisztesség korlátai között — kötelessége. Ezen feladatának teljesítése közben a toll munkására nézve sokszor testté válik azon szállóige, mely imígyen hangzik: „Szólj igazat és betörök a fejed.“ Igen, mert emberi gyarlóságunkhoz tartozik, hogy csak a kellemest szeretjük hallani, az igazság pedig nem válogat, és ha fogalmának megfelelni akar, nem is válogathat tényekben, személyekben.

És végre is a sajátjának nem lehet feladata mindig csak a kellemest reprodukálni és mert a közérdeket szolgáló „Közérdek“-et olyannak tanultam ismerni, ki az igazságot nem szokta véka alá rejteni, tollat merem fogni egy oly ügy szellőztetésére, mely, úgy látszik, erre szorult. A vállalkozás kissé kényes, az objektum olyan „Nebántsvirág“-féle, de hát a végén a „Közérdek“ — és szerény magam — koponyája síncsen üvegből!

Városunk egyik büszkeségéről, a leányiskoláról van szó.

Nemcsak városunk, hanem a távol vidék is aggódo gondossággal figyelte fejlődését, büszke örömmel látta izmosodását.

Örömmel tetőpontját érte el, midőn nem sok idő előtt szép, új otthonába beköltözött.

Örömmel csakhamar, eleinte rejtegetett, később mindinkább nyíltan hangoztatott aggodalom váltotta fel.

Sok olyan hiányra jöttünk reá, mi az első öröm közepette nem ötlött szemünkbe, melyek közül csak egyre mutatok rá, mely legkiáltóbb, mely sok szülőnek okozott már

keserű fájdalmat, melynek már rég orvoslást kellett volna minden áron nyernie, és mely még mindig csak a „tanulmányozás” stádiumában van!

Ez a fűtési rendszer! Azaz, bocsanat, rendszerről szó sem lehet. Rendszertelen az, de olyan, amilyennek egy megfelelő vezetés és felügyelet alatt álló iskolában előfordulnia nem volna szabad!

Második tele annak, hogy a mi dédelgetett leányiskolánkban botrányos állapotok leledzenek e tekintetben.

Második tele annak, hogy a növendékek dideregnek, fáznak és akárhánszor felsőben kénytelenek végig ülni a kiszabott órákat (egy-egy edzettebb osztályvezető ezt sem mindig concedálja!)

Második tele annak, hogy a szülők nem tudnak hova lenni az aggodalomtól, mikor gyermekeiket az iskolába bocsátják, akár csak egy szibériai expedícióra!

Második tele annak, hogy az iskolába járó gyermekek közül többeket veszedelmes betegségek vernek le lábaikról.

És miért mindez? mert az új leányiskola — állítólag — nem fűthető megfelelőleg a jelenlegi kemencékkel.

Nos és elég ennek konstataciója?! Nem értünk reá még a második — elég keményen indult — tételre sem gondoskodni azok megfelelő kicseréléséről?

Mit szól ehhez az építendő nemes városi tanács, mit a felügyeletet gyakorolni köteles kir. tanfelügyelő, iskolaszék, gondnokság, mit szólnak az iskola vezetésével megbízott igazgató és igazgató, kiknek — ez utóbbiaknak első sorban — volna, sőt lett volna kötelességük ezen tarthatatlan állapotot segíteni, segítettetni!

Igen, tanulmányoznak és megfelelő rendszereket kombinálnak; van erről tudomásunk, sőt van némi halvány reményünk is, hogy lesz már valami a dologból, talán még e télen; és ha komoly, megfelelő és eredményes intézkedésre használtak volna fel a szünidőt, mely most rendelkezésükre állott, ha nem fogadták volna ismét fűtetlen tantermekkel a szünidő után begyült növendékek nagy részét: akkor talán nem is szellőtettük volna ezen kényes ügyet, de így kénytelenek vagyunk azon kérdést intézni azon fentebb elősorolt tanügybarátokhoz és barátainkhoz, vajjon egyiküknek sincsen-e gyermeke és ha van, nem tudják-e azt, hogy a gyermek a szülő legdrágább kincse és az iskolának olyanak kell lenni, ahová legdrágább kincsét nyugodtan bocsáthatja?!

Gondolkozzanak egy kissé ezen és ne keressenek személyeskedést ezen tárgyilagossá és közérdekű felszólalásban! **Verus.***

Levelezés.

Millenniumi ünnepély Tövisen.

Hazánk ezredéves fennállását közsegünk, viszonyaitól kitelhetőleg, fényesen ünnepelte meg. Az eszmét Lönhart öcczellencziájának lelkeszeihez intézett körrendelete adta meg Fried Farkas ügyvédjelöltnek, aki az egyházhatóságok által elrendelt vallási ünnepség mellé polgári ünnepélyt is tervezett és Krengel Sándor községi jegyzővel úgy szólván az utolsó órákban, decz. 30-án délutánra, a község lakóit nemzeti és különbség nélkül gyűlésre hívta össze. A hazafias lelkesedés, a rövid idő dacára.

* Ugy tudjuk, hogy a rossznak bizonyult cserépkályhák helyett jól fűtő vaskemencéket állítottak be időközben addig is, míg a teljesen ezélszerű fűtők megérkeznek. Szerk.

impozánsnak nevezhető ünnepélyt teremtettt. Elismerés illeti az elért szép eredményért, a buzgó rendező bizottságon kívül, a róm. kath. plébánost, Csathó Ferenczet, és Gruzda Domokost, a ref. lelkeszt, továbbá Slafkovich Jácint tüzoltó-egyleti főparancsnokot és a községi előjáróság képviselőjében Krengel Sándort, akik lelki melegével siettek az ünnepség eszméjét megvalósítani.

Az ünnepély lefolyása a következő volt: Új év előestéjén a róm. kath. és ev. ref. egyházakban istentisztelet volt a tüzoltóság egy diszszadának felvonulása mellett. Éjfélkor harangzugás és 31 tarackklövés hirdette, hogy hazánk immár a második ezerbe lép. Új év napján az istentisztelet után a Csathó Ferencz plébános és Gruzda Domokos ref. pap emelkedett szellemű beszédeitől lelkesített közönség, a tüzoltózenekar indulója mellett, a főtérre vonult, hol a tarackklövés elhangzása, majd a Hymnus eljátszása után Fried Farkas ünnepi szónok lépett az emelvényre és egy, a közönség többszörös eljénzésétől megszakított, lelkes beszédet tartott, a nagy nap jelentőségét méltatván. Ezután a polgári dalegylet a Szózat-ot énekelte el, mire Makka János tanító Szabó Jenő millenniumi ódját szavalta hatásosan, nagy tetszés mellett. A zenekar erre rázendített a Hymnus-ra, melyet a közönség együtt énekelt, mire az ünnepély befejeződött. Este Krengel Sándor elnöksége alatt igen fényesen sikerült táncmulatság volt, mely díszes közönség jelenlétében majdnem reggelig tartott. Szünidő alatt számos szellemes toasztokat mondtak. Tiszta jövedelem 52 frt 30 kr volt, mely a róm. kath., ev. ref. és az izr. templomokban elhelyezendő „millenniumi emléktábla” megszerzésére fog fordítatni.

A bál alkalmával felülfizettek: dr. Boér Jenő, Salamon Herman 4—4 frtot, Horváth László (Diód) 3 frt, Slafkovich Jácint 2 frt 54 kr, Butyka Lajos, Molnár Ferencz 2—2 frtot, Jonász Johanna, Kaufmann Gyula, Diamant Sámuel, Vinczenti Miksa (Diód) 1 frt 50 kr — 1 frt 50 kr, Krengel Sándor, Salamon Simon, Mihelyes Zsigmond, dr. Simon Áron, Drach Adolf, Löwe Dezső, Rottenstein Salamon, Kovács Miklós, Friedman Mór, Gidáli Mór, Farnos Elekné, Szabó Teréz 1—1 frt, Salamon Andor, Nagy Lajos, Gruzda Domokos, Breszlauer József, Kiss Elek, Glückmann Sámuel, Ábrahám Mór (Diód), Fábian Gyula, Búgán József, Székelyhidly Gergely, öz. Balogh Jánosné, Fried Farkas, Fried Ignác, öz. Bartsch Ferenczné, Sulez Mihály, Klein Malvin 50—50 krt. Fogadják a nemes adakozók e helyen is forró köszönetünket.

Egy jelenvolt.

Előfizetési felhívás

„KÖZÉRDEK”

XV. évfolyamára.

A „Közérdek” politikai lappá alakulván át, hetenként kétszer: esütörtökön és vasárnap fog megjelenni.

Előfizetési árak:

Egész évre	6 frt — kr.
Félévre	3 „ — „
Negyedévre	1 „ 50 „

A „Közérdek” kiadóhivatala.

Vegyes hírek.

— **A nagyenyedi anyakönyvi hivatalban** 1895 év október 1-től december 31-ig 49 születés, 9 házasság és 42 halálozási eset jegyeztetett be.

— **Hymen.** Rozenberger Áron közsvényesi fiatal kereskedő folyó hó 7-én kötött házasságot Márton Regina kisasszonnyal, Márton Ignác csombordi hasznóbérlő kedves leányával. Gratulálunk.

— **Jégsport.** A közönség nagy megnyugtására örömmel írhatjuk, hogy a korcsolyaegyleti jégpálya hettőtől kezdve rendelkezésre áll e sport kedvelőinek. Egy időn át kellemetlenül tartotta ugyan a hirt magát városszerte, hogy a korcsolya-egylet pénzühiánya akadályokat gördít a jégpálya használatába; de örömmel konstatalhatjuk, hogy az egylet, dacára a pénzühiának, mindent elkövet, hogy az idén is szórakozást nyújtson városi közönségünknek. (sz.)

— **Műkedvelői előadás.** A karácsony előtti időszakban, el kell ismernünk, tultermés volt mulatságok dolgában Nagy-Enyeden. Fil-lér-estély, tánczezel egybekötött hangversenyek, vármegyei fényes estély stb. egymást érték szakadatlan egymásutánban, mintha csak a közönség és rendezők Karnevál herczeg idényi negyvenhárom napos uralkodási idejét előbbre rukkoltatták volna pár hónappal. Bizony-bizony a farsangi időszakra aig maradt valami a február 8-ra tervezett Bethlen-főiskolai ifjusági bálon kívül. Ezen szomorú dolgok híresztelése mellett azonban egy kellemes ujság regisztrálásával lejjük meg mulatni szerető közönségünket, egy műkedvelői előadás hírével, melyet a „Szegény tanulók segélyező kör” rendez saját pénztára javára f. január hó 25-én a „Nemzetiszálló” helyiségében társadalmi életünk szereplő hölgyeinek és fiatal embereinek közreműködésével. Szünre hoznak két igen pompás egyfelvonásos vigjátékot: Justus-tól „A phrenolog”-ot és Berczik Árpádtól „A közügyek”-et. Az előadás után pedig tánc létszen reggelig. E mulatságra szóló meghívók a napokban fognak szétküldetni.

— **Választás.** A torockói unitárius népes egyház lelkeszvé Gál Miklós helyébe, ki időközben Budapestre neveztetett ki, Józán Miklós fiatal unitárius papjelölt választatott meg.

— **Miniszteri ajánlás.** A belügyminiszter dr Kovács Dénes hírlapírónak „Házassági káté” című művét, mely az új egyházipolitikai törvényeket népiesen magyarázza, körrendeletileg ajánlotta az összes megyei és városi törvényhatóságok figyelmébe. A miniszter a hasznos műből nagyobb számú példányt vásárolt, melyet szétküldött a törvényhatóságoknak, felhíván őket, hogy a könyvet a közönség körében terjesszék.

— **Törvény a takarékpénztárakról.** Mint jó forrásból értesülünk, a pénzügyminiszteriumban előtanulmányok folynak a takarékpénztárak tekintetében törvényes intézkedések reformja dolgában. A miniszteriumban már évekkkel ezelőtt megkezdtek ezt az előtanulmányozást abból az alkalomból, hogy a békéscsabai pénzüintézet bukása az egész vidéket romlásba döntötte. Időközben azonban elaludt az egész ügy s az aktákat az irattárba tették. A Pränkel-czég bukása következtében zavarba jutott nagybittsei takarékpénztár ügye azonban ismét fölkelte a miniszter figyelmét a takarékpénztárakra, s a régi iratokat újra elővették, a tanulmányozást pedig szorgosan folytatják. Mihelyt ezek a tanulmányozások előrehaladtabb stádiumba jutnak, a pénzügyminiszterium közös értekezletre fogja meghívni a kereskedelmi és az igazságügyi miniszteriumot, melyen aztán a takarékpénztári törvény javaslatát meg fogják állapítani.

— **A fraknói ágyuk.** Teljes hat vasuti vaggont töltek meg az Eszterházy-család fegyvergyűjteményéből tegnap a kiállításra érkezett fegyverek. Ezek közt van a fraknói gyűjteményből 12 hatalmas ágyu, amelyek a XVI. és a XVII. századból valók, s teljesen felszerelve, ahogy a csatákon voltak, kerülnek a történelmi csarnok hadtörténelmi kiállítására. Az Eszterházy-család fraknói gyűjteményéből az ágyukon kívül több drága fegyver, harci és diszruha, csatakép és arczkép érkezett a kiállításra.

— **Nyilvános számadás és köszönet.** Nagy-Enyed város minden szépért, jóért lelkesülő közönsége a f. évben is gazdagon meghozta áldozatát a jótékonyaság oltárára s így többek között a kisededővő intézet angyalhozta karácsonyfájára is mely — a kisededek nagy öröme, s a szegénysorsu kisededek fölruházására — gazdagon el volt látva. A kisededővő intézetben — mint előre jelezve volt — f. évi decz. hó 21-én d. e. 10 órakor tartatott meg a karácsonyfa-ünnepély. A szülők és a kisededek iránt szeretettel érdeklődő diszes közönség mindkét termet megtöltötte. Az ünnepély a szokott nemes egyszerűséggel folyt le. Az angyalhozta karácsonyfa ágai meghajlottak a jó szívű adományok terhe alatt, melyhez hozzá járultak: Meltsgs. Zeyk Dániel ur 5 frt, Kovrig Tivadar és Kovrig Tivadarné 10—10 frt, özv. Zeyk Miklósné, br. Bánffy Kazimírné, Török Bertalanné és Gáspár János 2—2 frt, br. Kemény György 4 frt, Müller Mihályné, Bisztricsány Lajosné, Folyovich Sándorné, dr. Magyar Károlyné, Dezső Zsigmondné, özv. br. Splényi Henrikné, dr. Bocz Józsefné, Szász Józsefné, Seprényi Jánosné, Fekete Mihályné, Harmath Antalné, Fogarasi Albertné, id. Winkler János és Zeyk Kálmán 1—1 frt, özv. Nagy Andorné, özv. Lócsey Sp. Lajosné, Tarsoly Árpádné, Scheidel Józsefné, Luka Albertné, Tőkés Imréné, Veres Albertné, Grünfeld Dávidné, Bálint Jánosné, Benedek Sámuelné, Sándor Miklósné 50—50 kr., Barlabás Pálné 30 kr. és két névtelen 20—20 kr. Csemegét adtak: ifj. Winkler János, Harmath Miklós, Bisztricsány Lajos és ifj. Lázár Károly. Ruhámetűt adtak: Jakab Károlyné 5 gyermeknek. A szegény tanulókat segélyező kör 4 kabátot, 4 pár téli harisnyát, Székelyhid János ur 2 téli kendőt és 4 pár téli harisnyát, Vajda Péter ur 4 pár téli harisnyát, Domokos Béla ur 2 drb. muffot és 3 pár téli bugyogót és Albrechtovich Alfrédné 100 drb. pogácsát. Diót, almát adtak: br. Bánffy Kazimírné, Müller Mihályné, Török Bertalanné és óvó bácsi. A begyűlt pénz összege 57 frt 20 kr. Ezt kétfelét osztottuk, az egyiket játéktárgyak vétettek a kisededek karácsonyfájához, a másik felén a szegény sorsu kisededek számára téli ruháknak valók és zsebkendők vétettek, míg 5 teljesen árvának 5 pár lábbelit is vettünk. Ruhát kapott 5 árva és 32 szegénysorsu kiseded. Mármaros-Szigetről Pál Manóné urnó küldött a helybeli óvoda szegénysorsu kisededei számára 10 méter köntösnek való parchettelt, fogadja érte hálás köszönetünket. A kisededek iránti önzetlen szeretettel adott mindezen adományokért fogadják a kegyes adakozók a kisededek és a szegény szülők háláját; boldogítsa mindnyájukat az a jól eső tudat, hogy sok szegény kisedednek és árvának letöröltek arczáról a nyomor, a nélkülözés sajtolta könyeket. Hálás köszönettel boldog újévet kíván mindnyájoknak — Nagy-Enyeden, 1895. decz. 28-án — alázatos szolgájuk óvó bácsi.

Közgazdaság.

Uj idők a magyar köz- és mezőgazdaság keretében.

(Vége.)

Hazánk földmivelségi érdekei az új közgazdasági viszonyok beálltával létrehozták az ország egyes, belterjesebb gazdaságaiban az úgynevezett modern gazdálkodási rendszert, melynek üzése mellett bizonyos üzleti szellem vonul végig a gazdaságok keretében, a termelés szigorú arányban áll a tőkével, csak annak megengedett határa között mozog. Eme modern gazdálkodási rendszer az, amelynek üzleti könyvei mindig haszonnal zárulnak le, mivel a tőke kamatai használatnak csak fel, a tőke pedig a gazdaság biztosítékául tekintetik.

Joggal kérdezheti bárki, hogy a modern gazdálkodási rendszer üzése hiszem, hogy szép eredményeket tud felmutatni a belterjesebb és nagyobb gazdaságokban, ámde a közép- és kisebb birtokos — aki nem rendelkezik a kellő tőkével — miként folytassa gazdaságát, hogy az beillő legyen a modern gazdaság keretébe is egyúttal?

Eme kérdésre is meg lehet felelni, bár feltétlenül elismerjük a közép- és kisbirtokos sulyos, válságos gazdasági helyzetét.

Amíg a nagyobb birtokos már meglévő tőkéjének erejével fejleszti a köz- és mezőgazdaság keretében a modern gazdasági eszmét, illetőleg ennek kifolyását, az intenzív gazdálkodást, addig a közép- és kisbirtokos több évi fáradságtalan szorgalom, kitartás, főleg pedig a takarékosasága által kell, hogy létrehozza azon tőkét, amely nem csak a jelenlegi, azaz folyó kiadásokat fedezze, hanem biztosítja is a gazdaság jövő, azaz többévi kiadásait is egyúttal.

Ez azon alap, amelyen haladva, a közép- és kisebb birtokos is állandó (reális) tőkére tehet szert, midőn bátran meg fog tudni küzdeni a gabona-árak ingadozásával, a külföldi verseny nyomásával, az egyes termények gyengébb értékesítési árával stb., mivel folyton kéznél van a mentő eszköz, amely okvetlenül segít, és az nem más, mint a tartaléktőke, amely sok, talán több évi fáradság, kitartás, szorgalom eredménye, az igaz, de hű segítség akkor, midőn a legnagyobb szükség van rá.

A modern gazdálkodási rendszer még más előnyöket is biztosít a gazdáknak. Első helyen kifejti a fokozódó tevékenységet, a kitartó szorgalmat és az ügy iránti buzgalmat. Így, illetőleg eme vezér-elvek kitartó, főleg pedig hazafias és nemzeti szellemben keresztül vitt alkalmazása mellett, fejlődhetik Magyarország köz- és mezőgazdasága, midőn vállvetett munkálkodás mellett a hazának minden hű fia részt vesz abban a küzdelemben, amely a mezőgazdaság előrehaladása, fellendülése céljából történik.

Midőn a nagy mezőgazdasági válság, illetőleg küzdelem korszakát éljük az új gazdasági aerában, nem szabad figyelmen kívül hagyni a nemzetgazdaság örök tanait, amelyek megtanítanak a helyes, praktikus, főleg pedig a legtöbb gazdaság keretébe beillő állandó gazdálkodási rendszer folytatására.

Igaza van egyik publicisztának, midőn azt mondja: „A nemzetgazdaság nem exakt tudomány, hogy állandó igazságai legyenek, amelyek minden körülmények közt beválnak, sem dogmatika, melynek tanait hinni köteleesség; a nemzetgazdaság tapasztalati tudomány, mely az idők és viszonyok

szerint változik; minden országnak külön gazdasági fejlődése van s e szerint különböző gazdasági törvényekre van szüksége. Megfigyelendő ez különösen hazánkban is. A rohamos kulturális fejlődés gyakran visszahatással van egyes gazdaságok fejlődésére; az ingó tőke nem képes gyakran ellentállni a pénz rohamos csábításainak, előbb vagy utóbb meg kell bukni. Mi történik ekkor? kibecsülszik; a föld ugyan megmarad, de tulajdonost cserél, a földbirtokos urakból bérlők, a paraszt gazdákból napszámosok lesznek. Nem bírván megélni a birtokon, mely előbb tulajdonuk volt, a földmivelő osztályok elhagyják otthonaikat s vagy Amerikába, vagy nagy városokba menekülnek, hol a tőkénél szolgáltatást keresnek, lemondván függetlenségükről. Eme dupla népvándorlás már hazánkban is tapasztalható.

Miután már így általánossá vált a baj, áramlat keletkezett, mely a földbirtokos néposztályokat meg akarja menteni, földjeik tulajdonában megtartani.

Tagadhatni-e, hogy e törekvés jogosult? Hiszen kié a föld, azé a haza! Az új gazdasági viszonyok, melyek — amint fentebb röviden vázoltam — megteremtették a különböző közgazdasági áramlatokat, komoly és kitartó munkásságra kényszerítették a gazda-osztályt egyúttal.

Tagadhatlanul jól van ez így. Az új ezredévben csak így haladhatunk biztosan előre, csak így tudunk ellentállani a fenyegető mezőgazdasági válságnak, melynek leküzdésére vállvetve kell munkálkodnia minden igaz hazafinak is egyúttal. Tagadhatlanul nehéz küzdelemre kell, hogy elkészülve legyen a mai kor gazdája, de csüggedésre meg nincs okunk. Racionális gazdálkodási rendszer mellett még mindig lehet üzleti haszonnal termelni; a tőke kamataival pedig még mindig meg lehet elégedni. Az új idők köz- és mezőgazdasági keretének alapja a tőke rendszeres, biztos kamatainak visszafordulásában áll.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni az új mezőgazdálkodás korszakában az állam jólétét sem. Minden igaz honfinak ez is kell, hogy jelszava legyen, mert a hű polgárok összesége magában foglalja az állam jólétét is egyúttal. Ha az egyén legnagyobb java a szemlélődő élet, Aristoteles szerint van még egy nagyobb jó is: az állam java. Mert a legfőbb jó tudománya csak akkor lesz teljes, ha az állam javával foglalkozik. A köz- és mezőgazdaság keretében az állam javai foglaltatnak; eme javak fejlesztése és megőrzése nemzeti, hazafiai kötelesség is egyúttal.

Székelyhid J. Viktor.

Csarnok.

Naplómnak „levéltörédeke“ az 1896. év 1-ső napján.

A közelben mult napokat szülővároskamban töltöttem, s így szemtanuja voltam annak a hazafias lelkesedésnek, amelylyel községünk lakossága a második ezer esztendő felvirradását megünnepelte.

Oh! milyen felséges kép volt ez ünnepély! . . . Öregek, kik a multak emlékein merengtek el; férfiak az önéretet büszke vonásaival, s a jövő szebb reményeitől áthatott ifjak . . . Mindenki érezte e pillanatok fontosságát! . . . Az ellenségek kibékültek, a barátok szorosabban füz-

ték össze szíveiket s akik nem is ismerték egymást, testvérekké váltak — a hazaszere-
tetben!

Magam is szent ihletettséggel állottam az ünneplők között. S szemem előtt — mint egy élő szobornak — képek vonultak el. Láttam a honfoglaló Árpádot, párduczos magyarjaival, Szent Istvánt, kezében az egyház keresztjével s a béke olajágával, Nagy Lajost ellenállhatatlan kardjával, Mátyást bírói pálcájával, a reformáció nagy embereit, a vallási küzdelmeket, önkényes uralkodóinkat, Józsefet szabad szellemével, az utolsó nemesi felkeléseket, a régi világ alkonyát s a hon új életre ebredésének korát, amelyben e maroknyi nép néhány fellángolt, nemes szív vezérlete alatt megmutatta a világnak, hogy „Magyar a magyar“ . . .

A látott képek büszke önérettel töltöttek el, éreztem a multak ismeretének felemelő hatását s így szólottam magamban magyar testvéreimhez: „Nemzetem! ne feledd a multakat . . . mert amely nép történetét nem ismeri, az úgy jár, mint az amnesziában szenvedő beteg, aki lehet, hogy egész életén keresztül szorgalmasan gyűjtögette ismereteit, de egy véletlen megfosztá emlékezetétől, s azóta nem ismervén a multakat, ideákat nem tud teremteni, s lelkét az átkos betegség az ismeretek minden ágától elzárja. Az ilyen embernek, annak a nemzetnek, mely ilyen férfiakat nevel, sorsa csupán a pusztulás lehet.

Nemzetem! ne feledd a multakat . . . mert minden kis szobor, mely egy nagy ember életéről tanuskodik, minden ünnepély, amelyben egy országos esemény emlékét üjtjük meg keblünkben, egy lépés a haladás felé, építési anyag az önérettesség, hazafiság és becsületességnek lelkünkben emelendő „Pantheon“-jához.

Hanem nyisd meg szívedet a hazafias szónokok előtt; tárd fel kebledet a nemzet nagyságáról éneklő költőinknek, ne figyelj a frivol, erkölcsrontó rimfaragókra s mindenek felett vedd meg ama magukat álnokul jó hazafiaknak nevezett férfiakat, akik azt merik állítani, hogy ez ország nem vett részt a civilizáció kivívásában.

Hát mit tettünk akkor, amidőn századokon keresztül védelmeztük drága vérünkkel, önmegtágadással, halálmegvetéssel az egész nyugatot?

Hát a civilizációt csak ekével, tollal és beszéddel lehet terjeszteni? karddal nem? . . .

Vajjon dolgozhatott, tanulhatott volna a nyugot nagy tudósa, vajjon haladhatott volna a művészet, ipar és kereskedelem, ha Európának csendes békét nem biztosítottunk? Bizonyára nem!

Az olyan állítás csak bizalmatlanságot kelt önmagunk iránt, már pedig a mely nemzet önbizalmát elvesztette, annak sorsa a hanyatlás, a végenyészet; de a haladás — soha! . . .

Az ünnepély vége felé közeledett, a taraczkdurrogások s a Hymnuszt éneklő tömeg felzavart merengéséből.

Felillanték . . . Könyes szemeket s lelkessült, átszellemült arcokat láttam magam körül; a szónok éppen utolsó szavait harsogtató: „E népet, ha sirját önkézzével meg nem ássa, idegenek meg nem törhetik.“

E néhány szó befejezése volt gondolataimnak, és érzem e magasztos perczek szinte lelket felemelő hatását; láttam, hogy nagy napok voltak ezek, mert a nép bebizonyította, hogy tud nemes ideálokért lelkesedni,

hogy büszke az ereiben buzgó vérré s hogy lelkesedéssel épít tovább hazánk örök fennállásának az ősök által lerakott alapjain egy boldogabb jövőre, edes, biztató reményével.

A magyarok Istene adja, hogy úgy legyen!

Ifj. Boér Jenő.

A falka.

Szögiék falkája lesoványodott. A határban nem volt már selymes a rét, kiaszott, száraz volt a fű és sehol a nagy kerek égen egy kis felhőcske, hetek, havak óta.

Ugy volt már a dolog, hogy kiszáradnak a kutak is. Nem lesz itala a jószágoknak. Az pedig nagy baj.

A nap égetőn tűzött le a határra. Tikkadt volt ember, állat egyaránt.

Azt mondja egy harmatnélküli meleg reggelen Szögi István gulyásgazda Vér Sándornak, a mindenesnek:

— Sándor, a gulya holnap reggel a Bácskába hajtodik. Ott lesz még legelő.

Ez volt a rövid parancs. Vér Sándor a mindenes megértette és másnap piros hajnalon utra kelt a gulya.

Szögi István, a gazda, aztán nem gondolt sem a falkával, sem Vér Sándorral többet, jó darab ideig.

Pár hónap mulva aztán azt mondja Szögi István a Pista legény fiúnak.

— Hallod-e, Pista? Itt van 1800 frt. Reggel utra kelsz a grófhoz. Kifizeted a legelődíjat, kiváltod a gulyát és elhajtjátok Csöngölére. Megértetted?

— Meg edes apám.

És a Pista gyerek utra kelt.

Jó fiu volt a Pista. Itthon ő vezette az apja gazdaságát és nem történt benne semmi hiba. Jobb számadót apja még pénzért sem fogadhatott volna.

A fiu nem költekezett soha. Csupa rend volt a gyerek. Otthon ülő az apjával együtt. Még pörnye-balakba sem járt. Nem ám, mert az öreg, az István, szigorú ember volt. A gyerek pedig mindig a szem előtt.

Mikor azután Pista, markában az 1800 frttal, utra kelt a Bácskába, úgy érezte magát, mint a madár, mikor a kalitkából kiszabadul.

Égette a markát az a sok reneteg pénz, amennyit ő még azelőtt sohasem látott. Aztán hallott ő már sokat dáridókról, mulatságokról. Ugy szerette volna megtudni, hogy milyen is hát az a mulatás.

A pejesikók vágattak Szabadka felé. És a pejesikók segítettek a Pista baján. Miért, miért nem, megállottak a nagykoersma előtt.

Nos, ha már a lovak megállottak, akkor Pista benéz, hogy milyen világ is van odabenn?

Milyen világ? Csupa mulatás, csupa vigélet.

Huzta ám a cigány, verte a cimbalmos, Pistának megtetszett a dolog nagyon. Belekóstolt a borba, a kávéba.

A borból sokat ivott, a kávéból még többet. A kávé, a kávé. Milyen isteni ital az. Otthon csak hirtől ismerte.

És folyt a kávé, egyre folyt, Pista minden órában elkiáltotta:

— Egy dézsa kávé a lovaimnak, hadd igyanak ők is kávé.

És a lovak ittak kávé. Persze, hogy azoknak is izlett. Hiszen azok sem ittak azelőtt kávé, csakugy, mint a gazdájuk.

Világos, kivilágos virradt volt, mikor a mulatozásnak vége szakadt.

De vége szakadt ám az 1800 forintnak is.

Mikor a Pista gyerek másnap megjőzandott, tudatára jött ennek. De már késő volt, a lovak sok kávé megittak.

Ej, ezért felkeresi ő Vér Sándort. Okos ember az, tud segíteni a bajon.

Megtalálta.

— Csakhogy megjött, Pista gazda. Ej, de nehezen is vártam. Kitejt ám itt az uraságnál a bécsület. Alig kap a jószág már enni, de magam sem. Hát csak menjen be a tisztartóhoz és fizesse ki azt a kis összeget. Azután menjünk.

— Hiszen jól van, Sándor bátyám. De baj van ám. Az öreg ide adta az 1800 frtot, hanem eluszott ám. Sok kávé ittak meg a lovak Szabadkán, az éppen a baj.

Vér Sándor, a mindenes, majd leszédült, mikor ezt hallotta. Mit szól ehhez az öreg gazda? És meg mittevő legyen ő?

De tenni kellett valamit. Utra kelt, hazajött Szegedre és beállított az öreghez.

— Nini, hát kend már Csöngöléről jön?

— Dehogyan onnan, dehogyan onnan. Adjék csak ide kigyelmed 1800 frtot, mert a másik eluszott ám Szabadkán.

A gazda adott s csak annyit mondott:

— A Pistának pedig mondd meg, hogy baj lesz.

Vér Sándor kifizette a gróft és Pistával elhajtották a falkát Csöngölére.

De Pista meg sem melegegdetett, bekerült a Csillagba.

Oda tették a kosárfonó osztályba.

És telt az idő róla, telt. Egy szép napon azután azon veszi észre magát a Pista, hogy bekerült Vér Sándor is.

— Nini, Sándor bátyám. Hát kend miért került ide be?

— Mért? Hát tudod, Pista öcsém, megszaporodott az én falkám is.

— Vagy úgy. No, nem baj. Hát azután mi ujság van odakünn? Mit csinál az öreg táti?

— Hm, öcsém. Odakünn csak jó világ van. Jóbb, mint idebent. A tátinak meg kutya baja. Felveszi reggel a katufrékot, rá gyújt a hosszuszáru pipára, egyet-kettőt fordul a piacon, azután betér a Lenczihez egy pohár sörre. Vigan él az, öcsém.

— No nem baj, Sándor bátyám. Nincs már semmi baj. De vigyázza meg csak Sándor bátyám: iszik még az én lovam fekete kávé!

Irányi Dezső.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Selyem-damasztok 65 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes **Henneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint**, sima, csikos, kockázott, mintázott, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség, 2000 szín és mintázatban, stb.) a megrendelt áru **postabér- és vámmentesen a házhoz szállítva, mintákat postafordultával küld: HENNEBERG G. (cs. és kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** (Svájczba címzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.) Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. (6)

Sz. 2106—95. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A balázsfalvi kir. jbiróság mint telekvi hatóság közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kisegítő takarékpénz-

tár végrehajtónak Majer Nicolae és Majer Anna végrehajtást szenvedők ellen 200 frt s jár. iránti végrehajtásos ügyében a buzásbocsárdi 101. sz. tjkben A+1. r. 160/3, 161/3 br. sz. ingatlanokra 174 frt, továbbá a 2-14 r. 475, 1000, 1635/2, 2159/1, 2180, 2439/1 2647/3, 2818, 3124/1, 3167/2, 3510, 4056, 4152, 4153, 4154 hr. sz. ingatlanoknak végrehajtást szenvedők Majer Nicolae és Anna kétharmadrész jutalekára 457 frt megállapított kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok 1896. évi január hó 29-én d. e. 10 órakor megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fognak adni.

Árverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-ez 42. §-ban jelzett árfolyammal számított óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-ez. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. jbróság tkvi hivatala.

Balázsfalván, 1895. évi október hó 25-én.

Srammer Béla,
tkvi kiadó.

804—1895. szám.

Árverési hirdetmény.

Alólikt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-ez. 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbírósg 4984—895 számú végzése által a kolozsvári kiegészítő takarékpénztár végrehajtató javára nagyenyedi lakos Horatsik János ellen 300 frt tőke és járuléka erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bírósággal foglalt és 632 frt 60 kr-ra becsült 1 Wertheim-cassa, stellaszi, íróasztal, óra, lámpa és bolti árucikkekből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek a 6017. számú kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Nagy-Enyeden az alperes fizethetőségében leendő eszközésére 1896. évi január hó 23-ik napjának d. e. 10 óraja határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-ez. 107. §-a értelmében a legelőbbet ígérőnek becsáron alól is eladtni fognak.

Az előlvezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-ez. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Nagy-Enyeden, 1895. évi decz. hó 31-én.

Gajzágó Simon,
kir. bírósági végrehajtó.

Alsófehérmegye alispánjától.

Sz. 182—896.

Pályázati hirdetés.

Alsófehérmegye alispáni hivatalánál megüresedett hivatali állomásra pályázatot nyitok.

Évi fizetés 290 frt, továbbá 40 frt ruha és 40 frt lakpénz.

Felhivatnak mindazok, kik ezen állást elnyerni óhajtják, miszerint pályázati kéréseket, katonai szolgálatukat bizonyító katonakönyvüket folyó évi január hó 25-ig hozzám terjesszék be.

Nagy-Enyed, 1896. január 4-én.

Csató János,
kir. tanácsos alispán.

Figyelmeztetés!

Tévedések és félrevezetések kikérülése végett a nagyérdemű közönség szíves tudomására hozzuk, hogy a harmincz év óta fennálló cégünk alapító főnöke idősb Dietrich Emil ur, ki az 1865-ik évben a Dietrich és Gottschlig cég neve alatt a székesfőváros első tea és rum üzletét nyitotta, a résztulajdonos Gottschlig József úr elhunytá és az elhunyt törvényes utódjának, feleségének, a társ-szerződés értelmében a cégből való önként kilépése után, a

DIETRICH és GOTTSCHLIG

cég összes áru, üzletei és ingatlanai, fenti cég egyedüli törvényes jogutódjaira
DIETRICH és FIA

csász. és kir. udvari szállítók (tulajdonosok idősb Dietrich Emil és ifjabb Dietrich Emil) birtokába ment át.

Minden egyéb, fenti Dietrich és Gottschlig céggel semminemű összefüggésben levő árnyéknak és ezek áru czimkéinek utánzatai elől az igen t. közönséget saját érdekében tisztelettel figyelmeztetni bátrak vagyunk.

Kiváló tisztelettel

DIETRICH és FIA

ezelőtt Dietrich és Gottschlig

cs. és kir. udvari szállítók,

tea, rum, cognac és palaczkosor nagykereskedők
BUDAPESTEN.

Központi iroda: IV. Régi posta-utca 10. sz.

IV. váci-utca 18. sz. „Peking városához”,
a korona kávéházzal szemben.

Fiók raktárak: IV. kigyó-tér 1, szám „A tea növényhez”,
VI. Andrassy-ut 33. „Moszkva városához”,
Andrassy-út és nagymező-utca sarkán.

Ártiteli pinczék és raktárak: saját telepünkön X. Kőbánya, füzér-
utca 30. szám, (saját ház.)

Városi palaczkosorraktár: IV. aranykéz-utca 1. sz.

Telephon 61—18.

Sürgőnyczim: **Dietrichfi** Budapest

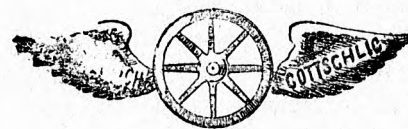
Közvetlen behozatal kínai, indiai és orosz Karaván teák, Jamaica, Antilla, Brazíliai, Cuba rumok, francia cognacok és különféle legfinomabb likörök.

Kiválóan ajánljuk utólréhetetlen és 30 év óta közkeveltségnek örvendő tea vegyitekeinket, mint: Mandarin-, Császár-, Moszkvai-, Király-, Victoria-, Peking- és Udvari vegyitekeinket félkilónként o. é. 3 frittól 12 frittig.

BRAZILIAI RUM

cégünk törv. védett különlegessége.

VEDJEGYÜNK

Szárnas kerék!

Szárnas kerék!

1¹/₁₀ liter tartalmu palaczk frt 1.50

1 " " " " " 1.25

1/10 " " " " " .78

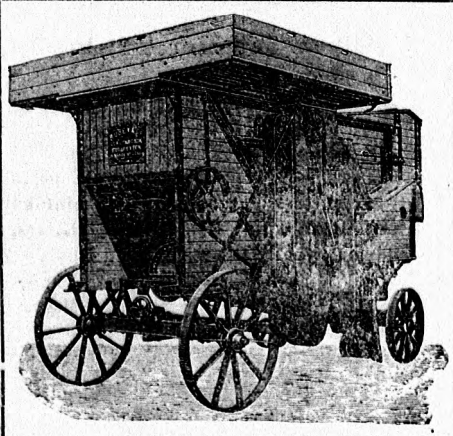
Jamaica Rum, 1/10, 2¹/₁₀₀, 1/10, 1¹/₁₀ literes palaczkokban 26 krtól frt 6-ig.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Bizományi raktár Nagy-Enyeden:

BISZTRICSÁNY LAJOS urnál.

6—6

ROBEY & COMP.

GÉPGYÁROSOK,

BUDAPEST, IX. kerület Rákos-utca 5—9. szám.

Ajánlják:

„RECORD”

nevű

uj szabadalmazott és jelesnek bizonyult

egyesített lóhere-, luczerna- és más eféle hüvelyeseket cséplő, fejtő és tisztítógépet.

Árjegyzék és költségvetések kivanatra ingyen és bérmentve.